

Verlaten industrieterrein wordt unieke ontmoetingsplaats voor de Rabot-wijk

WIM VAN ROY

[Wim Van Roy is stafmedewerker bij De Wakkere Burger vzw.

De omgeving van het Gentse Rabot ondergaat op dit moment grote veranderingen. Er staat een gloednieuw gerechtsgebouw, de wijk krijgt een tram brug, de bouw van nieuwe huisvesting is voorzien, ... Bij deze projecten hoort uiteraard participatie van de buurt. Maar in de Rabot-wijk gaat de participatie verder dan louter een zeg hebben over de nieuwe plannen. Zo benutten de bewoners een afgebroken fabriek als ontmoetingsplaats voor de buurt.

De wijken Blaisantvest en Rabot zijn een onderdeel van de negentiende-eeuwse gordel van Gent. Die gordel is rond het historische stadcentrum gegroeid tijdens de industriële revolutie. De buurt kent een dichte bebouwing van overwegend kleine arbeiderswoningen zonder tuin en smalle straten. Je vindt er ook winkelstraten, al staan daar meer en meer panden leeg. De huurprijzen zijn er relatief laag, zodat heel wat anderstalige nieuwkomers zich vestigen in de Rabot-wijk. Opvallend is ook de hoge bevolkingsdichtheid: ruim 8.500 inwoners per km².

Bruggen tussen buurten

Stad Gent wil zorgen voor een positiever imago. Het project "Bruggen naar Rabot" moet deze volksbuurt terug aansluiting doen vinden bij andere buurten van de stad. De bewonersparticipatie bij dat project telt twee luiken. Luik één betreft de participatie bij de deelprojecten waarbij inspraakmogelijkheden zijn voorzien vanuit de lokale overheid. Het gaat dan over de organisatie van laagdrempelige inspraakactiviteiten en de verwerking en - daarna - de communicatie van de resultaten. "Via de 'klassieke' kanalen zoals hoorzittingen en vergaderingen heeft de buurt toch zijn zeg kunnen doen", zegt opbouwwerker Dimitri Vandenberghe. "Zo komen er in deze dichtbevolkte omgeving minder nieuwe woningen bij dan aanvankelijk was voorzien".

Binnen het tweede luik van de bewonersparticipatie wordt geëxperimenteerd met een nieuwe aanpak om bewoners verder te betrekken bij de stadsvernieuwing. In gebieden die wachten op een nieuwe ontwikkeling, worden tijdelijke projecten opgezet. Zo worden op basis van de noden en de gezamenlijke interesses initiatieven genomen, waarbij de nadruk ligt op het "doen".

Deze groeiverhalen stoppen niet op het moment dat het stadsvernieuwingproject eindigt. Het tijdelijke karakter van deze projecten moet worden verankerd binnen bestaande organisaties of initiatieven. Daarbij werkt het lokale opbouwwerk samen met andere actoren: de buurtbewoners, het middenveld en het beleid. Er moet een ver- taalslag worden gemaakt tussen deze drie niveaus door een dialoog te organiseren en die zichtbaar te maken. Deze "integraliteit" is het kern begrip in de werking. Het doel is om op korte én op lange termijn een betere wijk te maken - met naast stedenbouwkundige, ook sociale en culturele accenten.

Op de vloer

In 2006 gingen de gebouwen van Alcatel-Bell langs de Gasmeterlaan tegen de vlakte. Op termijn (na 2010) verrijzen op die plek een paar honderd nieuwe woningen en enkele kantoorgebouwen. Maar tot dan beschikt de buurt over een gigantisch open terrein en dat midden in één van de dichtstbevolkte en armste buurten van Gent.

Bij het opzetten van het project "Bruggen naar Rabot" was uit een bevraging al gebleken dat de buurtbewoners kampen met onveiligheidsgevoelens. Zij kennen hun burenen niet meer. Hun eigen netwerk is eerder beperkt en vaak opgebouwd rond het kerngezin. Er bestaat dan ook amper bruikbare openbare ruimte. Het Rabot had dus geen ontmoetingsplaats voor de burenen. Het braakliggende Alcatel-terrein was een mogelijke oplossing voor dat probleem, maar recreatief gebruik van deze oppervlakte lag niet meteen voor de hand. De ondergrond van een deel van het terrein is immers sterk vervuild. Ooit stond daar een stadsgasfabriek. Enkel een betonnen ondergrond van 120 op 100 meter, de oude fabrieksvloer, biedt bescherming tegen deze verontreiniging van deze "brownfield". Vrij

snel kwamen ook de eerste signalen over sluikestorten en vandalenstreken op de Alcatel-site.

Begin 2007 werd in korte tijd het concept "De Site" uitgewerkt door een groepje bestaande uit Rocsa vzw, Samenlevingsopbouw Gent, Buurtwerk Rabot-Blaisantvest, de dienst Gebiedsgerichte Werking en enkele andere stadsdiensten. De Stad Gent gaf groen licht, er werden middelen vrijgemaakt, vergunningen werden verleend en het project werd in sneltreinvaart op de rails gezet.

Op de voormalige fabrieksvloer ontstond een mobiel dorp met een polyvalente - maar vooral culturele en recreatieve - invulling. In deze tijdelijke, infrastructuur organiseren buurtorganisaties en -bewoners hun activiteiten en zetten externe partners buurtoverstijgende initiatieven op. Op die manier wil het project "De Site":

- anticiperen op vandalisme, sluikestort en onveilige situaties zoals toegang tot de vervuilde zones;
- inspelen op het gebrek aan open ruimte en ontmoetingskansen in de wijk;
- meer buurtbetrokkenheid creëren bij het stadsvernieuingsproject "Bruggen naar Rabot";
- de buurt activeren, waarbij participatieprocessen worden opgezet rond het "samen doen" in plaats van het louter "praten".

Bruggen tussen mensen

Een prima start werd alvast gegeven door vier projecten, die buurtbewoners indienden voor de stedelijke subsidieregeling "Wijk aan Zet". Deze wijkbudgetten gaven aanleiding tot een openluchtcinema, een buurtbarbecue onder supervisie van een Turkse vrouwengroep en een verkeerspark voor kinderen, allochtone vrouwen en andere aspirant-fietsers. Ook kwamen er meer dan 150 kleine volkstuintjes. Door de vervuilde ondergrond werden die noodgedwongen bovenop de betonnen fabrieksvloer aangelegd. Ondertussen bestaat er trouwens al een lange wachtlijst van kandidaat-groentekwekers. Ze krijgen ook advies over ecologisch tuinieren. Naast de tuintjes ligt een kleine kinderboerderij. "Toen we daarmee begonnen, vreesde iedereen dat onze eerste kippen alsnel zouden verdwijnen in iemands kookpot. Vreemd genoeg gebeurde het omgekeerde: er kwamen steeds nieuwe kippen bij", lacht Vandenberghe.

Verder op De Site: enkele bloemborders aangelegd door de groendienst en onderhouden door vrijwilligers, een ligweide van kunstgras die plaats biedt aan het publiek bij optredens, een gigantische zandbak voor de kleintjes, twee voetbalterreinen, ... Je vindt er ook informatiepanelen terug over de stadsvernieuwing in de buurt. De Site vormt zo een trefpunt voor verschillende bevolkingsgroepen, nationaliteiten en leeftijden.

Vandenberghe: "Op de Alcatel-site moet je iets doen samen mét de buurt"

Een peter- en metergroep, samengesteld uit zowel allochtone en autochtone omwonenden, staat in voor het toezicht en voor het openen en sluiten van de poort. Bij problemen verwittigen zij de verantwoordelijken. Ondanks een paar schoonheidsfoutjes en moeilijkheden is De Site van meet af aan een groot succes. Het beantwoordt duidelijk aan een grote behoefte. "Belangrijk is dat alle betrokkenen verantwoordelijkheid opnemen op de Alcatel-site", benadrukt Vandenberghe. "Wie hier actief wil zijn, moet iets doen samen mét de buurt en ook voor de buurt. Anders werkt het niet."

Duurzame tijdelijkheid

De Site is dan wel een tijdelijk gebeuren, de ontwikkeling van het project vertrekt wel van een visie op langere termijn. Daarom is maximaal gekozen voor duurzame materialen: eventueel hergebruik van de infrastructuur op andere sites is mogelijk. Ook de sociale effecten van De Site wil men zo goed mogelijk verankeren. Samenwerkingsverbanden tussen buurtbewoners, buurtorganisaties en de Stad Gent moeten dat garanderen. In die zin is dus niet enkel het materiaal recycleerbaar.

Samengevat, in de Rabotwijk is een interessant experiment gaande. Deze praktijkervaring met de tijdelijke invulling van een braakliggend terrein vormt boeiend inspiratiemateriaal voor andere buurten in Gent. Maar ongetwijfeld ook voor andere steden. De Site heeft dan ook de uitgesproken ambitie om een voorbeeldfunctie te vervullen.

Meer info via www.platformparticipation.be._